

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobcu **J. A.**, bývajúceho v B., zastúpeného JUDr. P. T., advokátom v B., proti žalovanej **Slovenskej republike**, za ktorú koná **Úrad geodézie, kartografie a katastra**, so sídlom v Bratislave, Chlumeckého 2, **o zaplatenie 2 698 665,60 €**, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 8 C 30/2009, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 4. decembra 2012 sp. zn. 14 Co 342/2011

t a k t o :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 4. decembra 2012 sp. zn. 14 Co 342/2011 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava II medzitýmnym rozsudkom z 2. marca 2011 č. k. 8 C 30/2009-126 určil, že nárok žalobcu na náhradu škody voči žalovanej je opodstatnený. O výške nároku a trovách celého konania bude rozhodnuté v konečnom rozhodnutí. Nesprávneho úradného postupu sa orgán verejnej moci (správa katastra) mal dopustiť v konaní podľa katastrálneho zákona o zápis vlastníckeho práva k nehnuteľnosti zapísanej na liste vlastníctva č. X. Správou katastra pre H.. Konkrétne nezapísaním zmeny vlastníckeho práva do katastra záznamom podľa ust. § 34 ods. 1 KZ, ktorá vznikla rozhodnutím súdu. Príslušný exekútor túto zmenu správe katastra oznámil 21. marca 2007 a k zápisu správa napriek zákonnej povinnosti nikdy nepristúpila. Žalovaná túto skutočnosť odôvodňovala prebiehajúcimi konaniami o zápise práv k predmetnej nehnuteľnosti, ktorých začiatok predchádzal návrhu exekútora. Tento stav bránil zápisu zmeny v zmysle zásady priority premietnutej do ust. § 41 ods. 2 KZ. Súd prvého stupňa ďalej uviedol, že odhliadnuc od nesprávne samoučelného výkladu tohto ustanovenia bez zohľadnenia všetkých skutkových okolností, faktom zostáva, že tento stav trval do 14. augusta 2007, kedy boli predchádzajúce konania ukončené rozhodnutím správy o povolení vkladu. Po tomto termíne správe už nič

nebránilo vykonať záznam zápisu v katastri o zmene vlastníckeho práva právoplatným rozhodnutím Okresného súdu Bratislava I zo dňa 28. februára 2007, č. k. 3 Er 1534/2006-46. Tento postup upravený ustanoveniami § 34 až § 36a správa katastra nedodrжала v lehote 60 dní, ale ani po jej uplynutí. Ďalej súd prvého stupňa v súlade s rozhodnutím Ústavného súdu Slovenskej republiky z 19. júna 2003 sp. zn. I. ÚS 62/00 poznamenal, že odmietnutie uskutočnenia záznamu do katastra nehnuteľností treba považovať v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy za iný zásah správneho orgánu (orgánu verejnej moci), ktorým môžu byť porušené základné práva, preto je povinnosťou aj katastrálnych orgánov jednotlivé ustanovenia katastrálneho zákona a iných zákonov vykladať a aplikovať predovšetkým z pohľadu účelu a zmyslu ochrany ústavou garantovaných základných práv a slobôd. K námietke žalovanej; že žalobcovi nesprávnym úradným postupom nemohla vzniknúť škoda, nakoľko s nehnuteľnosťou mohol aj bez listu vlastníctva neobmedzene nakladať v celom rozsahu svojho vlastníckeho práva, napríklad aj pripojením „záznamuschopnej“ verejnej listiny k právnym úkonom; ktorú podoprel aj odôvodnením rozhodnutia NS SR 2 Cdo 210/2008 z 25. februára 2010, súd prvého stupňa uviedol, že sa s ňou nestotožňuje. Najmä z pohľadu ochrany občanov, účastníkov právnych vzťahov, pred nárastom podvodných konaní v súvislosti s nehnuteľnosťami, je list vlastníctva bežnou a nutnou súčasťou takýchto právnych vzťahov, pričom štát tu dobrovoľne plní úlohu garanta existencie práva k nehnuteľnosti. Ďalej uviedol, že žalobca nadobudol v exekučnej dražbe trhovú majetkovú hodnotu za cenu (nižšiu) znalcom určenú všeobecnej hodnoty a v príčinnej súvislosti s nečinnosťou správy katastra bol donútený tejto hodnoty sa vzdať v dvojstrannom záväzkovom vzťahu, teda bez nerušenej slobodnej vôle za cenu nižšiu ako trhovú, k čomu by v prípade disponovania s listom vlastníctva nepriekročil (zmluva o budúcej zmluve). Minimálne v tomto rozsahu došlo k ujme na majetku žalobcu. Orgán verejnej moci opomenutím činnosti (zápis zmeny záznamom v katastri), ktorá vyplýva z jeho povahy a funkcie spôsobil skutočnosť, s ktorou zákon spája vznik zodpovednosti za škodu (nesprávny úradný postup) a ktorá bola príčinou vzniku škody na majetku žalobcu (rozdiel medzi trhovou hodnotou nehnuteľnosti a plnením z dohody o vysporiadaní). Žalobca teda podľa názoru súdu prvého stupňa preukázal kvalifikované konanie, vznik škody a ich príčinnú súvislosť a teda právny základ uplatneného nároku. Určenie jeho konkrétnej výšky bude predmetom ďalšieho dokazovania.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovanej rozsudkom zo 4. decembra 2012 sp. zn. 14 Co 342/2011 zmenil rozsudok okresného súdu tak, že návrh žalobcu zamietol.

Vyslovil, že o náhrade trov odvolacieho konania rozhodne súd prvého stupňa v konečnom rozhodnutí vo veci. V odôvodnení uviedol, že podľa názoru odvolacieho súdu, splnenie zmluvnej povinnosti (zaplatenie zmluvnej pokuty) zo strany žalobcu, nemôže byť škodou v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Odvolací súd vychádzal z toho, že nesprávny zápis alebo nečinnosť katastrálneho úradu je bezpochyby nesprávnym úradným postupom v zmysle citovaného zákona, ktorý však bez ďalšieho nemá za následok vznik škody. Peňažné plnenie, ktorého sa žalobca domáha titulom náhrady škody a ktorého výška zodpovedala žalobcom zaplatenej zmluvnej pokute a ušlému zisku, nepredstavuje jeho majetkovú ujmu spôsobenú priamo nesprávnym úradným postupom katastrálneho úradu. Majetok žalobcu sa zmenšil až zaplatením zmluvnej pokuty a nezväčšil sa v dôsledku neuzavretia kúpnej zmluvy s budúcim kupujúcim (hoci mohla byť uzavretá pri dojednaní iných zmluvných podmienok). To znamená, že bez ďalšej právnej skutočnosti, v danom prípade bez splnenia zmluvnej povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu, resp. bez neuzavretia kúpnej zmluvy, by ku škode u žalobcu vôbec nedošlo. Odvolací súd sa stotožnil aj s odvolacou námietkou, že žalobca predloženým listinným dôkazom, vzhľadom na absenciu identifikačných údajov v prevodnom príkaze, dostatočne nepreukázal zaplatenie zmluvnej pokuty. Taktiež považuje za preukázané, že žalovaná nekonala o zápise záznamom o vlastníckom práve žalobcu v dôsledku subjektívnych prietáhov zodpovedných pracovníkov, ale preto, že rešpektovala tzv. princíp „priority zápisov“ podľa § 41 ods. 2 Katastrálneho zákona, pokiaľ neukončil konanie o vklade predchádzajúceho práva. Rozhodujúcou skutočnosťou, z ktorej odvolací súd vychádzal je fakt, že zmenšenie majetku žalobcu nebolo spôsobené priamo nesprávnym úradným postupom katastrálneho úradu, v zmysle jeho nečinnosti v zákonnej lehote po podaní návrhu na zápis jeho vlastníckeho práva. Keďže vzťah príčiny a následku musí byť priamy a bezprostredný, a nestačí, že ide o sprostredkovaný príčinný vzťah, odvolací súd dospel k záveru, že v danom prípade nebola daná príčinná súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom katastrálneho úradu a škodou vzniknutou zmenšením majetku žalobcu v dôsledku zaplatenia zmluvnej pokuty, resp. ušlého zisku. V závere uviedol, že z uvedených dôvodov odvolací súd podľa § 219 ods. 1 O.s.p. prvostupňový rozsudok ako vecne správny potvrdil.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, ktorého prípustnosť odôvodnil ustanovením § 238 ods. 1 O.s.p. a dôvodnosť ustanovením § 241 ods. 2 písm. a/, b/ a c/ O.s.p. Uviedol, že napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu bolo porušené jeho právo

na dvoj-inštančnosť súdneho konania. Uviedol, že rozhodnutím odvolacieho súdu mu bola odopretá možnosť reagovať na nesprávne a protiprávne rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré ho dostalo do pozície štatistu a bezmocného občana SR. Poznamenal, že o návrhu ako celku nebolo v rámci konania na prvom stupni rozhodnuté a preto nemohol v tomto smere rozhodovať ani odvolací súd. Pokiaľ tak krajský súd rozhodol a návrh ako celok zamietol, porušil žalobcove právo na dvojstupňové konanie. Ďalej žalobca vo svojom dovolaní poukázal na skutočnosť, že odvolací súd na strane 8 rozsudku uviedol, že z dôvodov uvedených v ustanovení § 219 ods. 1 O.s.p. prvostupňový rozsudok ako vecne správny potvrdil. Táto skutočnosť je podľa názoru dovolateľa v elementárnom protiklade s výrokom tohto rozhodnutia, v ktorom súd návrh zamietol (rozhodnutie súdu prvého stupňa zmenil). Z tohto dôvodu namietal zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. V ďalšej časti svojho dovolania žalobca namietal neprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Žiadal aby dovolací súd zmenil rozsudok odvolacieho súdu tak, že rozsudok súdu prvého stupňa potvrdí, alternatívne aby zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Žalovaná navrhla dovolanie žalobcu zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/

O.s.p. (t. j., či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným).

V dovolacom konaní vyšla najavo existencia vady uvedená v ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p. (prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci ide.

V zmysle § 372p O.s.p. sa na konanie začaté pred 15. októbrom 2008 použijú predpisy účinné od 15. októbra 2008 ak nie je ďalej ustanovené inak.

S účinnosťou od 15. októbra 2008 Občiansky súdny poriadok (zákon č. 384/2008 Z.z.) v ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. ustanovuje, že ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Úmyslom zákonodarcu, ako to vyplýva priamo z dôvodovej správy k zákonu č. 384/2008 Z.z. bolo týmto ustanovením v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu.

Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. manuálnej povinnosti opravného súdu. Podstatou tejto poučovacej povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa návrh žalobcu posudzoval podľa ustanovení zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov a o nároku žalobcu rozhodol medzitýmnym rozsudkom tak, že nárok žalobcu je opodstatnený. Odvolací súd právne vzťahy medzi účastníkmi konania posúdil podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom a návrh žalobcu zamietol. Odvolacím súdom použitý predpis bol práve zákonom č. 514/2003 Z.z. 1. júla 2004 zrušený. Ak napriek tejto skutočnosti odvolací súd považoval ustanovenia zákona č. 58/1969 Zb. za rozhodujúce pre rozhodnutie veci, mal v súlade s ustanovením § 213 ods. 2 O.s.p. vyzvať účastníkov konania, aby sa k ich možnému použitiu vyjadrili. Zo spisu ale nevyplýva, že odvolací súd takto postupoval a žalobcovi nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii predmetného zákona. Jeho procesný postup v dôsledku toho vykazuje vady konania v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Navyše je potrebné poukázať na skutočnosť, že výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa nekorešponduje so záverečnou časťou odôvodnenia rozsudku, kde odvolací súd uviedol, že v zmysle ustanovenia § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdzuje rozsudok prvého stupňa ako vecne správny. Uvedený rozpor výroku a odôvodnenia zakladá nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu.

Uvedené skutočnosti, že došlo v konaní k procesným vadám podľa § 237 písm. f/ O.s.p. sú okolnosťami, pre ktoré musí odvolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnými procesnými vadami,

nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobcu uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. mája 2014

JUDr. Jozef Kolcun, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová